

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Nicolai Cavssini Trecensis, E Societate Iesv, De Eloqventia
Sacra Et Hvmana Libri XVI**

Caussin, Nicolas

Coloniae Agrippinae, 1634

40. De Miserationibus & lacrymis: De varijs generibus lachrymarum.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-70090](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-70090)

Ἡ τῆς ὄψανός ὑπὸ τῆ πατρὸς καταλειφθέντα παραλαβῆσα νήπιον, διέμεινον ἐπὶ σοὶ χήρα, καὶ τοὺς ἐπὶ τῆ παιδοτροφίᾳ ἀνώτελα πότμος, οὐ μήτηρ μοῖον, ἀλλὰ καὶ πατήρ, καὶ ἀδελφός, καὶ ἄδελφή, καὶ πάντα τὰ φίλατά σοι γενομένα.

Cum te, inquit, senella admodum aetate, pupillum a patre relictum suscepissem, vidua permansi, educationis labores perituli, nec matris tantum, sed patris, fratris, nutricis, sororis, omnium denique carissimarum necessitudinum loco fui.

Iam illud excelsum, quod ait, se si hoc beneficio affecta moriatur, corporis solutam compagibus, in beatorum purum candidamque domicilium esse migraturam, ubi sanctis illis & immortalibus animis, filij pietatem narret, & a Dijs meritas impetret gratias.

Contra, si repulsam patiat, actum esse de sua vita, aduenisse tempus quo sibi violentas manus inferat, & filio vltices maternae caedis relinquat furias, quae cum nusquam securo animo consistere patiuntur. Postremo Deos inuocat, ut eam mentem dent filio, quae cum sua gloria & reipubl. salute consentiat.

Magni plane artifices, qui tamen in hoc argumento multum differunt: Titus Livius acuminum studiosus, rem breuissime constringit, pugnaz, suavis, ingeniosus: Dionysius, laxior est, & in plerisque vastus, affectus tamen habet valde graues & vehementes: Plutarchus mediocritatem sequens, nec strictior est, nec prolixior, sermo illi gratus, honestus, efficax; qui nec luminibus caret, nec acumina desiderat, tractu autem, Livio speciosior est.

Comparatur in hac Volumina oratione res magni artificis.

est & felicitis eloquentiae, nec immeritè Lacryma auditorum nominatur laudis oratoris.

Primum igitur, quod ab Antonino Imperatore apud Herodiam praeclare dictum orat. Ant. est, τὸ ἀνθρώπινον πρόσωπον, Homo animal est.

est natura misericors; hoc cum suae miseriae docuerunt. Quid enim est homo, nisi quod omnium ore iactatur, mutationis imago, temporis spoliū, inuidiae & miseriae trutina, phlegma, & bilis, imbecillum corpus, & fragile nudum, suapte natura inerte, alienae opis indigens, ad omnem fortunae contumeliam proiectum. Huic partim bonorum absentia, partim ingruentium malorum procellae, partim quotidiani casus, partim etiam ipsi (si nihil aliud imminet) humores corporis, fatis longam merorum telam texunt: quos ut aliqua ex parte alleuaret natura, lacrymas dedit, atque eas dum profundit, euaporat affectus, & in huius doloris particula in alienum pectus detriatur.

Senec. an. Mar. v. 12.

Duo lacrymarum genera, quas per Irriguum superius aut inferius significatas, in lacris agnoscit D. Gregorius. Ex irriguo superiori fluunt lacrymae purae, coelestes, liquidae, quarum fons est Dei amoris, siue ob peccatorum detestationem, siue ob Christi desiderium, dilectionisque ardorem, siue ob tormentorum Domini miserationem dimanent.

Senec. an. Mar. v. 12.

Duo lacrymarum genera. Iosue 15. 19. Gregor. l. 3. dial. c. 34.

Dulces verè lacrymae, quas caeli margaritas Basilius, vinum Angelorum Bernardus appellat. Qui has excitate conantur sacri Oratores, nisi diuinis nitantur praesidijs, aquas è pumice postulant.

Basil. de Magdal. lacrym. Bernard. in Canic.

Aliae lacrymae sunt humanae, & prorsus naturales, quae ex causis humanis & naturalibus fluunt.

Lacrymae definitio.

Est enim lacryma, proprie, humor ex calefactione humidi ac teneri cerebri, distillans per oculos; quae calefactio, si vehementior fuerit, ita ut cerebrum exsiccet, lacrymis est impedimento: ex quo fit, ut viri in dolore & iracundia sterus non effundant.

Alios etiam ingens animi maestitia & stupor ita confundit, calorisque vim comprimit, ut nullus sit lacrymis locus. Contra, ubi cerebrum mediocriter calidum est, humidum, molle, ac tenerum, facilius erumpunt.

Lacrymarum causa.

Accidunt etiam nonnunquam ex vento valido, ex fumo, ex aduersa valetudine, ex intemperanti risu, quo cerebri humiditas incalcescit: Sed maxime ab affectionibus excutuntur,

eggs; quales

De miserationibus, & Lacrymis.

De varijs generibus lacrymarum.

CAPVT XL.

DEUENIENS ad eum affectum in quo saepius triumphare solet maximorum Oratorum industria, liquidem dolorem ex alienis praesertim malis imprimere, miserationem concitare, lacrymas elicere, grandis

xiuntur, quales sunt amor, desiderium, ira, invidia, pudor, lætitia, & ea, quæ hic principem locum obtinet miseratio. Extant & fictæ lætitiæ, quas tanquam ex verò affectu hypocritæ nonnunquam cicere solent, quales sunt Polydori in Hecuba, apud Euripidem. Multa enim administris cerebri humoribus, quod ait ingeniosus Poëta.

Ut florent oculos erudiere suos.

De industrijs miserationum.

Ac primum, quid circa personas, & res considerandum.

CAPVT XLI.

*Lachryma-
le vis.*

Lachryma nihil ferme tenuius esse videtur, ut pote, quæ sit aqua guttula quam primum exarelescens; Tam violenta tamen plerunque in intimos sensus, mentisque permeat, ut ea ipsa emolliat, quæ nullis viribus expugnari posse videbantur.

Non est igitur minimi ingenij, nec industrie, hos motus apposite concitare. Fultra sudant multi, & omnem (quod aiunt) lapidem mouent, ut lachrymas excutiant, cum tamen se potius deridendos in sua flebili morodia præbeant, quam villos fletus exprimant.

Delicata est omnino hæc peimoria, atque ut violentia, & imperio reprimi non potest, sic neque importunis clamoribus, & ciulatus excitari.

Nihil opus est multum monere auditorem ut fleat, non iustus hic erumpit, sed suapte ingento excitatus, sensim, & leniter eliquatur affectus. Loquaces illi sepius, & flebiles nugatores sicis audientur oculis. Vna verò sententia cum affectu pronuncjata, vel silentium ipsum cum decore actionis efficiet, quod verborum minime poterit oratio.

*Qui ad miserationes inepti.
Vide Arist.
1.2. Rhet.*

Hoc igitur motu, ut congrua ratione uti possimus, primum personarum, si quando alias, diligens habenda est ratio.

Parum apti sunt, ut iam dixi, ad miserationis affectus, primum summè felices, qui nihil dum in rebus humanis senserunt acerbitatis, sed compositis ad arbitrium omnibus, secundissimos cursus tenuere; nihil enim ad se lachrymas attingere putant, sed perpetuè cuiusdam securitatis imagine, aliorum miseras negligunt, & nihil durius ad auriculas admittunt.

Secundum locum tenent, qui in extremat deuenere calamitates, ut iam neque timeandi, neque sperandi vllam occasionem habeant, sic enim nescio quo pacto, ut diuinitis malorum sensibus hebetati, ad flebiles motus obstupescant.

Tertiò numerantur homines acutuli, prudentes, ingeniosi, faceti, veteratores, eruditi, qui rariis, & difficilius istos affectus admittunt, ita sunt alijs rebus assueti.

Contra ad lachrymas procliuus sunt, primum boni viti, secundum veteris Græcorum prouerbium, *quod dicitur apud Euripidem in Hecuba.* Habent enim cereas animas, & ad miserationum motus flexibiles.

Deiade, multa olim, & gratia passi, cæterorum miseris, ubi occurrerint, promptius commouentur. Reddit enim prioris fortunæ quoddam vestigium & imago, quæ intus implicita sensibus misericordiam in aliorum casibus, ex fortunæ similitudine facilius excitat.

His accedant imbecilles quique, & timidi, ut senes, pueri, foeminae, oibi, debiles, ex suo enim statu alios metiuntur, & dum timeant, ne quid sibi miseriarum eueniat, ad alios miseratione subleuandos longè sunt paratiores.

Adde omnes, qui bonis artibus, & teneris studijs sunt inuoluti, nisi forte rebus similibus audiendis assueti incipiunt ista negligere. Hoc igitur imprimis nauo, & prudenti oratori considerandum erit, cum quibus ager personis, ne corneas fibras frustra conetur trullare, sed eas impellat, quæ tanquam nubes aqua facta, & leniter a ventis agitata, in miserationes & fletus facilius resoluantur.

Quod autem attinet ad ea, quæ vulgo miserationes concitare solent in genere, sunt omnia *quæ dicitur Aristoteles, hoc est, concitare* que perden di perimendiq; vim habent: quales sunt morbi, alimenti indigentia, senectus, sup-
placia, cruciatus, solitudo ab amicis, deformitas, & debilitatio membrorum, mentis alienatio, & cætera, quæ in animos, corpora, & fortunas cadere solent, quorum malorum amplissima seges, & nusquam in alijs animantibus, quam in homine fecundior.

Augentur porro ista ab adiunctis, vel personarum, vel locorum, vel temporum, vel finis, vel modi.

Personarum, ut si maxime innocēs sit, qui miser est: si nobilis, rei militaris gloria, si sapientum miseria, cordia.